

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Загальне мовознавство»

Ступінь вищої освіти *Бакалавр*

Спеціальність *035 Філологія*

Освітня програма «*Англійська мова та друга іноземна*»

«*Німецька мова та друга іноземна*»

Рік навчання *3, семестр 5*

Форма навчання *денна, заочна*

Кількість кредитів ЄКТ *4*

Мова викладання *українська, англійська, німецька*

Лектор курсу

Контактна інформація
лектора (e-mail)

Сторінка курсу в eLearn

К. пед. н., доц. Тепла Оксана Миколаївна

tomoxana78@gmail.com

<https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=3962>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Загальне мовознавство» представлено як комплексну дисципліну, що містить опис і обґрунтування особливостей мовознавчих теорій та історію розвитку мовознавчої думки від давніх часів до сьогодення. У курсі враховано комунікативні, культурні та психологічні чинники, що сприяють створенню і функціонуванню різних лінгвістичних теорій. Об'єктом вивчення є явища вербальної комунікації як організованої системи з певним інвентарем елементів і функціонально зумовленими структурованими відношеннями між ними. Представити загальне мовознавство як метатеоретичну дисципліну.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Загальне мовознавство» є :

- **теоретичні:** розширити загальнолінгвістичну підготовку студента, а також поглиблено вивчити проблеми, які не могли бути висвітлені в попередніх курсах, ознайомити студентів з філософськими основами сучасного, здобутками вітчизняного, європейського і світового мовознавства; формувати сучасні погляди на проблеми мовознавства; озброїти майбутнього філолога методами наукового дослідження мови;

- **практичні:** розвивати уміння й навички аналізувати й застосовувати основні положення лінгвістичних теорій у практичній діяльності.

Студент набув компетентностей

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові (спеціальні) компетентності:**ФК 1.** Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.**ФК 2.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.**ФК 3.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мови, що вивчається.**ФК 4.** Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.**Програмні результати навчання:****ПРН 2.** Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.**ПРН 3.** Організувати процес свого навчання й самоосвіти.**ПРН 7.** Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.**ПРН 8.** Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.**ПРН 9.** Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.**ПРН 12.** Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.**ПРН 16.** Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.**ПРН 19.** Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.**СТРУКТУРА КУРСУ**

Тема	Години (лекції/ практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оціню вання
1 семестр				
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Історія мовознавства. Загальне мовознавство як міждисциплінарна наука, її метатеоретична сутність.				
Тема 1. Мовознавство як наука. Проблеми періодизації історії мовознавства.	2	Знати: історію формування і розвитку загального мовознавства; сучасний стан мовознавства; засвоїти найважливіші досягнення світової та вітчизняної лінгвістичної думки. Вміти: застосувати теоретичні знання про мову у своїй професійній діяльності. Аналізувати та співставляти різні лінгвістичні концепції.	Виконання практичного завдання.	5

Тема 2. Мовознавча проблематика у діалозі Платона «Кратил». Місце Аристотеля в античній мовознавчій традиції.	2	Знати: теоретичну проблематику курсу в її зв'язках з філософськими, логічними та іншими напрямками. Розрізняти: лінгвістичні проблеми в античному мовознавстві	Тематичні тестові завдання	5
Тема 3. Філософія мови в 19 ст. (В. фон Гумбольдт). Психологічний напрям у західноєвропейському мовознавстві.	2	Знати: різні типи організації мовних систем; теоретичну проблематику курсу. Аналізувати: лінгвістичні проблеми в XIX ст; праці представників психологічного напрямку	Лінгвістичне повідомлення на одну із запропонованих тем Тематичне тестування Виконання самостійної роботи в elearn	10
Тема 4. Психологічний напрям у східноєвропейському мовознавстві (аналіз лінгвістичної концепції О. Потебні). Натуралістична концепція у мовознавстві 19 ст.	2	Знати: теоретичну проблематику курсу. Аналізувати: різні лінгвістичні концепції. Розрізняти: лінгвістичні проблеми в античному мовознавстві	Виконання практичного завдання.	5
Тема 5. Передумови формування системно-структурного підходу до мови.	2	Знати: теоретичну проблематику курсу. З'ясувати: передумови формування системно-структурного підходу до мови.	Тематичні тестові завдання	15
Тема 6. Лінгвістична концепція Ф. де Сосяра. Різні школи структуралізму.	2	Знати: теоретичні проблеми курсу. Вміти: формувати у студентів знання про основні закономірності мови, функціонування мовних одиниць та категорій, закони її розвитку. Аналізувати: лінгвістичну концепцію Ф. де Сосяра. Розрізняти: ідеї різних шкіл структуралізму.	Укладання глосарію термінів Виконання самостійної роботи в elearn	10
Тема 7. Етапи розвитку порівняльно-історичного методу. Принципи порівняльно-історичного методу. Молодограматизм у мовознавстві.	2	Знати: теоретичну проблематику курсу; етапи розвитку та принципи порівняльно-історичного методу. Розрізняти: лінгвістичні проблеми молодогограматистів.	Підготовка тез на науково-практичну конференцію.	10

Тема 8. Психологічний напрям у мовознавстві: історія та сучасний стан. Сучасні напрями лінгвістики.	2	Знати: теоретичну проблематику курсу; сучасні напрями лінгвістики. Розрізняти лінгвістичні проблеми та тенденції розвитку сучасного мовознавства.	Підготовка доповіді Виконання самостійної роботи в elearn	10
Модульна контрольна робота 1				30
Усього за змістовий модуль 1				100
Змістовий модуль 2. Теорія та методологія мовознавства				
Тема 9. Мова як знакова система. Унілатеральна та білатеральна теорія знаків.	2	Знати: мову як знакову систему; унілатеральну та білатеральну теорію знаків. Характеризувати: різні типи знаків.	Виконання практичного завдання. Виконання самостійної роботи в elearn	10
Тема 10. Типологія мов.	2	Знати: типологію мов. Вміти: аналізувати мови, визначати їхню приналежність до сімей мов, груп.	Виконання практичного завдання.	10
Тема 11. Генетичний зв'язок мови і мислення. Логічне мислення і мова.	2	Знати: характеристики мови і мовлення, природу логічного мислення. Вміти: виправляти логічні помилки в мовленні.	Тематичні тестові завдання	10
Тема 12. Зовнішні етапи процесів породження і сприйняття мовлення. Внутрішні етапи породження мовлення.	2	Знати: методи, методики та прийоми дослідження мови як соціально-історичного семіотичного явища. Визначати і характеризувати: зовнішні і внутрішні етапи породження мовлення.	Написати есе Виконання самостійної роботи в elearn	10
Тема 13. Теорія ізоморфізму в мовознавстві. Теорія ієрархії рівнів.	2	Знати: теорію ізоморфізму в мовознавстві; теорію ієрархії рівнів. Вміти: створювати тексти різних типів з використанням теоретичних знань про мовну організацію та про різноманітні функції мови.	Тестові завдання Виконання самостійної роботи в elearn	10
Тема 14. Поняття і категорії когнітивної лінгвістики. Методи когнітивних досліджень.	2	Знати: поняття і категорії когнітивної лінгвістики; методи когнітивних досліджень. Вміти: застосовувати когнітивні методи у процесі наукових досліджень.	Анотування праць представників зарубіжного мовознавства	10

Тема 15. Основи комунікативної лінгвістики. Теорія комунікативних актів.	3	Знати: характеристики об'єктів комунікативної лінгвістики, основні положення теорії комунікативних актів. Вміти: застосовувати основні положення теорії комунікативних актів під час лінгвістичних досліджень.	10
Модульна контрольна робота 2			30
Всього за змістовий модуль 2			100
Всього за 1 семестр			70
Іспит			30
Всього за курс			100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, медична довідка).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	незараховано

Рекомендовані джерела інформації

1. Войцева О. А., Новак О. М., Яковлева О. В. Загальне мовознавство : навч.-метод. посіб. Одеса : Одес. нац. ун-, 2022. 132 с.
2. Габідулліна А.Р., Колесніченко О.Л. Методологія сучасних лінгвістичних досліджень: навчальний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2019. 322 с.
3. Жиденко Т. Контрастивна лінгвістика як синхронно-порівняльне дослідження мовних систем. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2021. №1. С. 319-421. URL: https://www.researchgate.net/publication/349717844_KONTRASTIVNA_LINGVISTIKA_AK_SINHRONNO-PORIVNALNE_DOSSLIDZENNA_MOVNIH_SISTEM
4. Загальне мовознавство : навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форм навчання напряму підготовки 6.020303 Філологія. Мова і література (англійська) / уклад. І. С. Гонца. Умань : "Візаві", 2017. 102 с.

5. Історія українського мовознавства: матеріали до лекцій для магістрантів напряму 8.035 – Філологія, ОП «Українська мова та література». /укладач Н.Ф. Венжинович. Ужгород: ПП Данило С.І., 2022. 115 с.
6. Ковалевська Т.Ю. Актуальні напрями сучасного мовознавства: методичні вказівки та рекомендації для слухачів третього рівня вищої освіти (доктор філософії Phd) спеціальності 035 Філологія. Одеса, 2020. 31 с.
7. Когнітивна лінгвістика: наук.-допом. бібліогр. покажч. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. Луцьк, 2020. 13 с. URL: http://194.44.187.2/eljournal/1/kog_lingv.pdf.
8. Костусяк Н. М. Історія та прикладні аспекти українського мовознавства : методичні рекомендації. Луцьк : Надстир'я. 2022. 52 с.
9. Маленко О., Борисов В. Українське мовознавство як науковий дискурс: історія, теорія, практика :навчальний посібник. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. 164, [2] с.
10. Мовознавство: науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О.О.Потебні та українського мовно-інформаційного фонду НАН України. URL: <https://movoznavstvo.org.ua>.
11. Морозова І.Б. Комунікативна лінгвістика крізь призму гештальт-теорії: метод. рек. до курсу «Комунікативна лінгвістика крізь призму гештальт-теорії» для здобувачів III (освітньо-наукового) ступеня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія». Одеса, 2020. 41 с.
12. Пліс В. П. Типологія концептів у сучасній когнітивній лінгвістиці. *Закарпатські філологічні студії : науковий журнал*. 2019. Т. 1. Вип. 9. С. 115-119. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/33264>.
13. Швед Е. В., Дацьо О. Г. Навчально-методичні розробки для студентів факультету іноземної філології. Ужгород: УжНУ, 2021. 60 с.
14. Шевченко О. М., Шевченко Н. С. Когнітивна лінгвістика як напрям мовознавчого дослідження. *Молодий вчений*. 2020. № 7.1. (83.1). С. 142–146. URL: <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/14404>.
15. General Linguistics : навчально-метод. матер. для студ. ф-ту іноз. філол. з дисципліни «Загальне мовознавство» / Л. К. Малімон, А.А. Семенюк. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 76
16. Електронні інформаційні ресурси НБУВ. URL: : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
17. Лінгвістичний портал MOVA.info. URL: <http://www.mova.info>.
18. Словопедія. <http://slovopedia.org.ua>.
19. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua>.
20. Український лінгвістичний портал: URL: <https://www.ulif.org.ua/bookline/linghivistichno-informatsiini-studiyi-virtualizatsiia-linghivistichnikh-tiekhnologhii>.
21. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua>.